

Inna Lurie¹, Nina Tamarskaya², Anatolii Kibysh³

¹ Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kaliningrad State Technical University Kaliningrad, Russia

² Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Moscow State Pedagogical University, Moscow, Russia

³ PhD, Associate Professor Kaliningrad Branch of St. Petersburg State Agrarian University Polessk, Russia

Innowacyjna technologia szkolenia prewencyjnego jako metoda wzrostu jakości procesu edukacyjnego

Streszczenie

Celem artykułu jest zapoznanie środowiska naukowego z modelem kształtowania postaw motywacyjnych studentów uczelni wyższej, opracowanym przez zespół autorów w procesie badań na rosyjskich uczelniach. W przedstawionym modelu uwzględniono zmiany motywacji dydaktycznej w procesie kształcenia oraz przedstawiono zalecenia dotyczące ich realizacji w oparciu o wprowadzenie prewencyjnej technologii nauczania do procesu edukacyjnego uczelni. Przedstawiony innowacyjny model może posłużyć do optymalizacji procesu kształcenia na uczelniach, a także stać się podstawą do dalszych badań motywacji studentów do uczenia się i poprawy jakości procesu kształcenia.

Słowa kluczowe: motywacja, Innowacje, szkolenia, proces edukacyjny, prewencyjna metoda nauczania.

Wdrażana obecnie w Rosji metoda zarządzania jakością procesu edukacyjnego Total Quality Education i międzynarodowe standardy systemów jakości określają wdrażanie innowacji pedagogicznych jako główny środek poprawy jakości procesu edukacyjnego. Jedną z podstawowych zasad Total Quality Education jest zasada ciągłego doskonalenia wyników realizowana w oparciu o wdrażanie innowacji. Wynika z tego, że kurs wdrażania innowacji pedagogicznych został przyjęty jako strategiczny kierunek rozwoju rosyjskiej edukacji.

Innowacje pedagogiczne to zmiana treści i technologii nauczania i wychowania, która potwierdziła swoją skuteczność dydaktyczną w warunkach jednego systemu nauczania i jest wdrażana w omawianym systemie w celu zwiększenia jego skuteczności.

Innowacje pedagogiczne są szeroko omawiane w pedagogicznej literaturze naukowej. Różne aspekty innowacji pedagogicznych były rozważane przez wielu naukowców i pedagogów, w tym A.A. Andreev¹, S.A. Jumaevan, M.X. Khailuiraeva²,

¹ Андреев А.А. Дидактические основы дистанционного обучения. М.: РАО, 1999. — 213 с.

² Джумаева С.А., Хайруллаева М.Х. Педагогические инновации в современной системе образования // Научные исследования, 2019 — с. 38–39.

I.G. Lurie³, N.I. Meshkov⁴, B.P. Martirosian⁵, O.S. Grebeniuk⁶, V.G. Leontiev⁷, L.P. Nikolaeva⁸, V.V. Kraevskii, A.V. Khutorskoi⁹, N.R. Jusufbekova¹⁰ itp.

Dydaktyczny potencjał technologii pedagogicznych jest zmienny i zależy od:

- 1) rodzaju stosowanych technologii nauczania,
- 2) podstawowego poziomu szkolenia kształcących,
- 3) poziomu motywacji dydaktycznej uczących się.

Jeśli proces edukacyjny jest zorganizowany w ramach systemu dydaktycznego „tradycyjny”, a początkowy poziom szkolenia i poziom motywacji uczenia się uczniów są niewystarczające, wówczas wdrożenie innowacyjnych technologii pedagogicznych nie prowadzi do znaczącego wzrostu jakości procesu edukacyjnego i nie jest celowe i obiecujące, dopóki nie nastąpi wzrost poziomu szkolenia początkowego i poziomu motywacji uczenia się uczniów.

Jeżeli często powtarzają się „niepowodzenia” w nauce ucznia, wówczas u ucznia pojawiają się zjawiska, które w pedagogice określane są terminami „pozostawanie w tyle” i „słabe postępy”, a także spadek motywacji do nauki do poziomu, który nie zapewnia przyjęcie celów następnej lekcji edukacyjnej i włączenie uczniów do działania edukacyjnego.

Pokonywanie zaległości i niepowodzeń akademickich ucznia w procesie edukacyjno-pedagogicznym jest zadaniem regularnym. Proponowane podejście do jego rozwiązania przedstawiono w tabelach 1 i 2.

Tabela 1. Tradycyjna wersja układu zajęć dydaktycznych

Nr	Nazwa zajęć	Badane elementy dydaktyczne (pojęcia, działania itp.) ¹¹	Wymagania dotyczące poziomu szkolenia początkowego	Zabezpieczenie poziomu szkolenia początkowego
1	Lekcja 1	9.2, 9.4, 8.1, 8.2, 7.1, 7.2, 6.3	10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 9.1, 9.3, 8.3, 8.4	na początku zajęć nie jest zapewniony
2	Konsultacja 1	6.3, 7.1, 7.2, 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 9.1, 9.2, 9.3, 9.4, 10.1, 10.2, 10.3, 10.4,	—	—

³ Лурье И.Г. Модели формирования мотивационных установок обучаемых и рекомендации по их реализации. // Сб. научн. статей «Проблемы педагогического образования» выпуск 10. — М.: МПГУ, МСПИ, 2002. — С. 88–93.

⁴ Лурье И.Г. Модели формирования мотивационных установок обучаемых и рекомендации по их реализации. // Сб. научн. статей «Проблемы педагогического образования» выпуск 10. — М.: МПГУ, МСПИ, 2002. — С. 88–93.

⁵ Мартиросян Б.П. Педагогическая инноватика: объект, предмет и основные понятия // Педагогика, 2004, №4.

⁶ Гребенюк О.С. Педагогические технологии и инновации. — М, 2004.

⁷ Леонтьев В.Г. Психологические механизмы мотивации учебной деятельности: Учебное пособие. — Новосибирск: НГПИ, 1987. — 91с.

⁸ Николаева Л.П. Инновационные педагогические технологии. — М., 2008.

⁹ Основы обучения. Дидактика и методика: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / В.В. Краевский, А.В. Хурской. — М.: Издательский центр «Академия», 2007.

¹⁰ Юсуфбекова Н.Р. Тенденции и законы инновационных процессов в образовании // Новые исследования в педагогических науках. — 1991. — №2.

¹¹ Numeracja tematów zapewniających przygotowanie do następnego zajęcia.

Nr	Nazwa zajęć	Badane elementy dydaktyczne (pojęcia, działania itp.) ¹¹	Wymagania dotyczące poziomu szkolenia początkowego	Zabezpieczenie poziomu szkolenia początkowego
3	Lekcja 2	6.6, 6.8, 5.3, 5.4, 4.2	7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 6.5, 6.7	na początku zajęć nie jest zapewniony
4	Konsultacja 2	6.6, 6.8, 5.3, 5.4, 4.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 6.5, 6.7	—	
5	Lekcja 3	5.1, 5.2, 4.1, 3.2, 2.1	6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 3.1	na początku zajęć nie jest zapewniony

W tabeli 1 przedstawiono tradycyjną wersję procesu edukacyjnego, w której celem konsultacji jest eliminacja istniejących zaległości i niepowodzeń akademickich oraz prewencyjną wersję układu szkoleń, których istotą jest zmiana celów i czasu konsultacje.

Tradycyjny schemat rozwiązania tego problemu zakłada, że konsultacja odbywa się po głównej sesji szkoleniowej. Schemat ten jest szczególnym przypadkiem zarządzania „wynikiem”, w którym wpływ korekcyjny ma na celu wyeliminowanie już zidentyfikowanego błędu (opóźnienia lub niepowodzenia).

Tabela 2. Wariant prewencyjny układu zajęć dydaktycznych

Nr	Nazwa zajęć	Badane elementy dydaktyczne (pojęcia, działania itp.)	Wymagania dotyczące poziomu szkolenia początkowego	Zabezpieczenie poziomu szkolenia początkowego
1	Konsultacja 1	10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 9.1, 9.3, 8.3, 8.4		
2	Lekcja 1	9.2, 9.4, 8.1, 8.2, 7.1, 7.2, 6.3	10.1, 10.2, 10.3, 10.4, 9.1, 9.3, 8.2, 8.4	przed rozpoczęciem zajęć zapewniony
3	Konsultacja2	7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 6.5, 6.7		
4	Lekcja2	6.6, 6.8, 5.3, 5.4, 4.2	7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 6.5, 6.7	przed rozpoczęciem zajęć zapewniony
5	Konsultacja3	6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 3.1		
6	Lekcja3	5.1, 5.2, 4.1, 3.2, 2.1	6.1, 6.2, 6.3, 6.4, 3.1	przed rozpoczęciem zajęć zapewniony

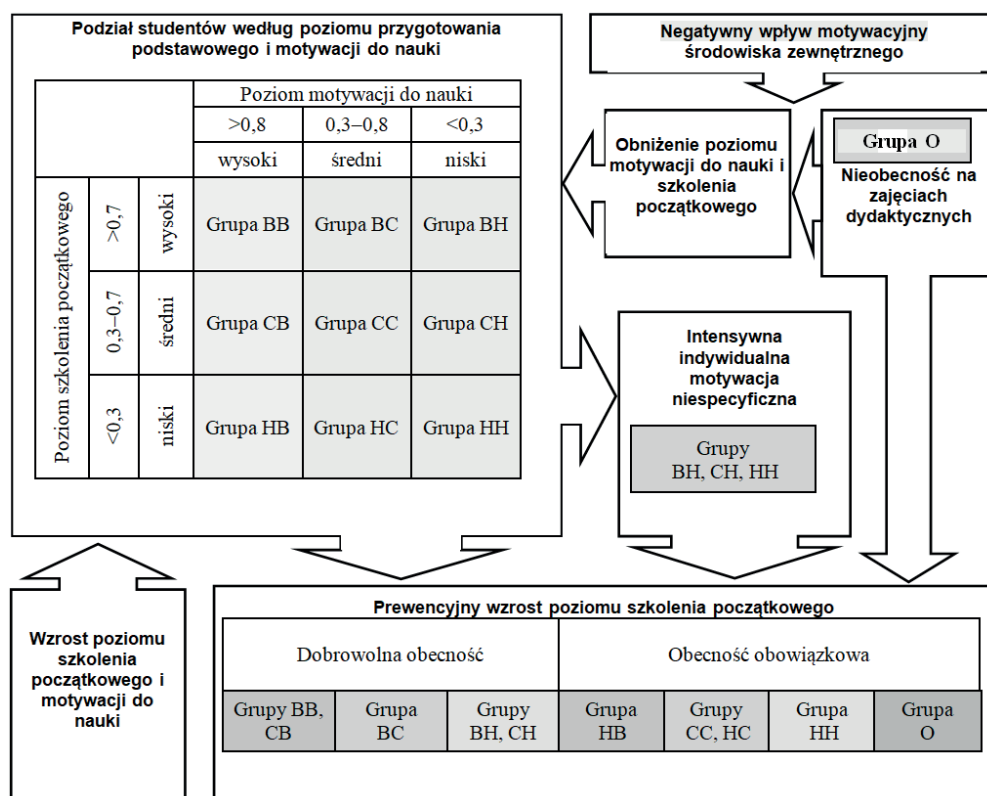
W tabeli 2 przedstawiono prewencyjne podejście do organizacji szkolenia, które jest szczególnym przypadkiem kontroli „przewidywanej”, gdy działanie korygujące poprzedza główne działanie kontrolne i ma na celu stworzenie jak najkorzystniejszych warunków do jej realizacji.

Pod prewencyjnym (z ang. *prevent* — zapobieganie, ostrzeganie, wyprzedzanie) podniesieniem poziomu szkolenia początkowego studentów rozumie się przeprowadzenie dodatkowej lekcji (konsultacji) przed głównym zajęciem, której celem jest aktualizacja wiedzy oraz umiejętności studentów w odniesieniu do elementów edukacyjnych (konceptji, działań), stanowiących podstawę do skutecznego przyswojenia materiału edukacyjnego kolejnej głównej lekcji szkoleniowej.

Istota koncepcji prewencyjnego podwyższania poziomu szkolenia wstępnego osób szkolonych jest następująca:

- 1) w zapewnieniu obniżenia subiektywnej pracochłonności opanowania treści szkoleń do poziomu standardowego,
- 2) w zapewnianiu włączania studentów z dowolnym stopniem niepowodzeń w nauce do zajęć dydaktycznych,
- 3) w zwiększaniu skutecznej działalności szkoleniowej osób szkolonych w oparciu o zgodność początkowego poziomu ich szkolenia z niezbędnymi wymaganiami,
- 4) z wyłączeniem możliwości przyjmowania przez studentów innych wniosków o przyczynach niepowodzenia ich zajęć edukacyjnych, z wyjątkiem braku koniecznych starań.

Syntetyzując powyższe, konceptualny model zarządzania poziomem motywacji edukacyjnej studentów w procesie edukacyjno-pedagogicznym można przedstawić w postaci schematu logicznego przedstawionego na rysunku 1.

Rys. 1. Konceptyjny model zarządzania poziomem motywacji ucznia się

Model przedstawia system zróżnicowanych wpływów pedagogicznych, który opiera się na monitorowaniu postaw motywacyjnych uczących się i wyjaśnia mechanizmy zwiększania poziomu motywacji dydaktycznej uczących się oraz eliminowania ich zaległości i niepowodzeń w oparciu o prewencyjny wzrost poziomu szkolenia

podstawowego, a więc¹²:

- 1) zapewnia możliwości podniesienia poziomu motywacji dydaktycznej uczących się w przypadku niepowodzenia ich działalności dydaktycznej w następnym roku,
- 2) zmniejsza prawdopodobieństwo niepowodzenia zajęć dydaktycznych uczących się na następnej lekcji i wystąpienia ich zaległości (niepowodzenia).

Technologia prewencyjnego uczenia się realizuje koncepcję prewencyjnego podnoszenia poziomu szkolenia początkowego studentów. Zgodnie ze swoimi celami jest klasyfikowana jako technologia uczenia kompensacyjnego. Zakres i charakter treści kształcenia w tej technologii zawarty powinien zatem w pełni odpowiadać wymaganiom podstawowego procesu dydaktycznego oraz dla odrębnego szkolenia prewencyjnego (doradczego) i obejmować poznanie tych elementów nauczania, które są niezbędne do osiągnięcia celów szkolenia podstawowego.

Skuteczność prewencyjnej technologii uczenia się zapewnia podejście osobowości i aktywności do analizy postaw motywacyjnych i działań edukacyjnych studentów, psychodiagnostycznych poziomów motywacji uczenia się i zróżnicowanego podejścia do wstępnego podnoszenia poziomu początkowego ich szkolenia.

Wprowadzenie prewencyjnej technologii uczenia się do procesu edukacyjnego zapewnia wzrost motywacji uczenia się i wzrost poziomu początkowego przygotowania studentów i stwarza warunki do skutecznego wdrożenia innowacyjnych technologii pedagogicznych, to znaczy zapewnia rozwiązanie problemu naukowego i pedagogicznego poprawy jakości procesu edukacyjnego.

Bibliografia

- Андреев А.А. Дидактические основы дистанционного обучения. М.: ПАО, 1999. — 213 с.
- Гребенюк О.С. Педагогические технологии и инновации. — М, 2004.
- Джумаева С.А., Хайруллаева М.Х. Педагогические инновации в современной системе образования // Научные исследования, 2019 — с. 38–39.
- Леонтьев В.Г. Психологические механизмы мотивации учебной деятельности: Учебное пособие. — Новосибирск: НГПИ, 1987. — 91с.
- Лурье И.Г. Модели формирования мотивационных установок обучаемых и рекомендации по их реализации. // Сб. научн. статей «Проблемы педагогического образования» выпуск 10. — М.: МПГУ, МСПИ, 2002. — С. 88–93
- Маркова А.К., Матис Т.А. Формирование мотивации учения: Кн. для учителя. — М.: Просвещение, 1990, — 192 с.
- Мартыросян Б.П. Педагогическая инноватика: объект, предмет и основные понятия // Педагогика, 2004, №4.
- Мешков Н.И. Мотивация учебной деятельности студентов: Учебное пособие. — Саранск: Изд-во Мордовского ун-та, 1995. — 182 с.
- Николаева Л.П. Инновационные педагогические технологии. — М., 2008.
- Основы обучения. Дидактика и методика: учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / В.В. Краевский, А.В. Хуторской. — М.: Издательский центр «Академия», 2007.
- Юсуфбекова Н.Р. Тенденции и законы инновационных процессов в образовании // Новые исследования в педагогических науках. — 1991. — №2.

¹² Маркова А.К., Матис Т.А. Формирование мотивации учения: Кн. для учителя. — М.: Просвещение, 1990, — 192 с.

Innovative technology preventive training as a method of raising awareness quality of the educational process

Abstract

The purpose of this article is to familiarize the scientific community with the model for the formation of motivational attitudes of students in higher education, developed by the author's team in the process of research on the basis of Russian universities. The presented model includes changes in learning motivation in the learning process and provides recommendations for their implementation based on the introduction of preventive learning technology in the educational process of the university. The presented innovative model can be used to optimize the educational process in higher education institutions, as well as to become the basis for further research of students , educational motivation and improving the quality of the educational process.

Keywords: motivation, innovation, training sessions, educational process, preventive method of teaching.